

Exvots. Miralls de l'agraïment

El Museu de Lleida presenta l'exposició "Exvots. Miralls de l'agraïment", que es podrà veure a l'espai del Cor entre el 23 de gener i el 7 d'abril de 2024. La mostra, comissariada per l'antropòleg lleidatà Josep Roca, és una idea del Museu Etnològic i de Cultures del Món (MuEC) de Barcelona, que s'ha adaptat i produït per a Lleida pel propi Museu de Lleida, i que està vinculada amb el 3r Congrés d'Antropologia de Catalunya, que se celebra a la Universitat de Lleida (UdL) els dies 24, 25 i 26 de gener.

"Exvots. Miralls de l'agraïment" presenta una selecció d'objectes procedents dels fons del MuEC, als quals el Museu de Lleida n'ha afegit d'altres procedents del seu propi fons, i algun més del territori de Ponent. Concretament, s'exposa una part de la col·lecció d'exvots ibèrics procedents d'una antiga donació particular d'Aitona; una selecció d'objectes apareguts a l'excavació arqueològica de Cappont, que formen part del fons de l'Arxiu Arqueològic de Lleida; i també uns exvots de cera cedits pel Santuari del Sant Crist de Balaguer.

Els exvots són objectes devocionals, que poden ser de diverses matèries i formes, i que s'oferien en esglésies i ermites com a agraïment a Déu, a un sant o a la Verge, per un favor concedit o buscant-ne la protecció per part del devot que feia l'ofrena. L'exposició mostra diversos d'aquests objectes i ho fa dividint-los per àmbits concrets.

Un àmbit està dedicat als "Malalts enllitats", i mostra exvots en forma de retaule de curacions. S'acostuma a presentar amb la persona malalta enllitada a una banda i, just a la vora, agenollada a terra, la persona que fa el vot, pregant en direcció a l'angle superior, on veiem una verge o un santet surant al cel.

Un altre àmbit porta el nom de "Guerres i catàstrofes", on es recullen exvots que parlen de fenòmens històrics, com les guerres carlines o la de Cuba, o naufragis a ultramar, amb la particularitat que són representacions que ens mostren com van ser viscuts des de baix aquests moments històrics.

L'àmbit dedicat als "Accidents" parla dels accidents laborals o domèstics, que han generat retaules votius de manera recurrent. Ens mostren l'instant fatal en què es produeix l'accident o el mal patit, el punt culminant de la tragèdia, que motivarà el vot i l'exvot d'agraïment, una vegada desfetes les conseqüències de la fatalitat.

Al següent àmbit se l'ha anomenat "'Storyboards' del dia a dia", i recull exvots que ens evoquen la intimitat, les preocupacions i els anhels de la vida quotidiana. Alguns retaules ens ho mostren amb tots els detalls, gairebé com si fossin una auca, un còmic, un 'storyboard' o guió il·lustrat.

L'àmbit "Amuntegament" és el més visual i ens mostra com qualsevol objecte pot arribar a ser un exvot. A les capelles on s'amunteguen imatges votives hi trobem de tot: ninots de cera, crosses, vestits de núvia, flocs de cabells, pitets de nadons, fotos de carnet, missatges escrits... El tret distintiu que les aglutina és la intenció del donant, que farceix d'ànima les promeses.

Els exvots 'lleidatans'

L'exposició que es presenta al Museu de Lleida mostra un seguit de materials que no es van veure al MuEC (on la mostra es va poder veure entre el 20 d'abril i el 26 de novembre de 2023), i que estan directament relacionats amb les terres de Ponent. En primer lloc, s'exposa una petita col·lecció d'exvots de bronze, que formen part dels fons del Museu de Lleida des de l'any 2013, quan la família Ibars-Pallàs d'Aitona va cedir-los de forma permanent. Són trenta-dos objectes, entre els que trobem representacions de personatges humans en actitud estàtica, que es coneixen com a "orants"; objectes anatòmics, és a dir, corresponents a una part del cos humà: cames, braços o una dentadura; un exvot en forma de quadrúpede; i un clau amb el cap globular.

D'altra banda, també s'exposa un conjunt d'objectes relacionats amb un taller d'exvots que hi va haver al barri de Caupt de Lleida al segle XVII, dedicat a la manufactura d'exvots i d'imatges religioses de cera. Procedents de l'Arxiu Arqueològic de Lleida, són un seguit de motlles que servien per confeccionar els exvots, amb diferents formes, i també altres motlles que probablement van servir per a la fabricació de segells destinats als monuments de Pasqua.

Finalment, es mostren dos exvots de cera procedents del Santuari del Sant Crist de Balaguer, un espai devocional emblemàtic, des de la seva construcció a mitjans del segle XVII i fins a l'actualitat.